

BOEKBESPREKING

L.C.J.M. Rouppe van der Voort, Ds. Swildensschool, 64 pagina's, geïllustreerd, eigen uitgave 1981.

Ter gelegenheid van de opening van de nieuwe Ds. Swildensschool aan de Valeriusstraat werd een brochure uitgegeven handelend over de geschiedenis van het protestantse onderwijs in Gemert waarbij vrij uitvoerig is ingegaan op de persoon aan wie de school haar naam ontleend. In de inleiding schrijft de auteur dat hij slechts een bescheiden schets geeft van Dominee Swildens. Niets is minder waar, want wanneer we het boekje doorlezen valt het op dat de auteur nogal wat gegevens heeft weten te verzamelen van deze tot dusver "onbekende" persoon.

Johannes Leonardus Swildens werd in 1714 in Valkenburg geboren en groeide op in grote armoede om tenslotte in het weeshuis van Maastricht opgenomen te worden.

In het weeshuis leerde hij enkele ambachten, maar doordat hij het fijt aan zijn handen kreeg, leek hij enkel geschikt te zijn om te studeren. Aanvankelijk studeerde hij in Maastricht, later aan de universiteit in Groningen, hetgeen zeer opmerkelijk is voor een weeskind. In 1743 keerde hij terug naar Maastricht waar hij met goed gevolg het examen aflegde. Op 5 mei 1744 werd hij in Gemert beroepen en zou hier bijna vijfendertig jaar zijn predikantsambt uitoefenen. Enerzijds een gemakkelijk baantje omdat de protestantse gemeenschap in Gemert slechts vijf leden telde, anderzijds viel het niet mee omdat in Gemert de katholieke godsdienst 'vrij' mocht worden beoefend. Dit leidde vaak tot confrontaties met "de

paepse" en regelmatig werden de ruiten van de predikant ingegoooid. Ds. Swildens, zo schrijft de auteur, was ook onder de katholieke bevolking zeer geliefd, misschien wel mede omdat hij opgroeide in tragische omstandigheden. Hij overleed op 7 mei 1779 ten gevolge van een ernstige keelontsteking.

Vervolgens wordt in een volgend hoofdstuk het protestantse onderwijs in Gemert tot 1809 behandeld en vanaf 1920 op de Vossenbergring in Elsendorp. In dit hoofdstuk komen we o.a. meester De Groot en meester Iven tegen. In het laatste hoofdstuk vinden we een beschrijving van de Ds. Swildensschool vanaf 1961 tot op heden.

Tot slot kan opgemerkt worden dat het boekje vele interessante gegevens bevat en eenieder die zich in het (protestantse) onderwijs wil verdiepen ten zeerste wordt aanbevolen. Jammer dat het niet opgenomen kon worden in de serie Busselkes. Niet alleen de opmaak was dan beter geweest, maar het is ook jammer dat er nog buiten de twee series m.b.t. de geschiedenis van Gemert, geschiedenisboekjes verschijnen.

(red. - P.v.d.E.)

* * *

Burgemeester Heldens sprak bij de opening van de Heemkamer op 18 april j.l. de wens uit dat de Heemkundekring zich zou bezig houden met de geschiedenis van de gewone mensen, meer dan met bijvoorbeeld de Duitse Ridders die ooit het trotse kasteel bewoonden. Dat die wens geen wensdroom hoeft te zijn, bleek al gauw. Binnen een uur werden Gemerts eerste burger twee boeken uitgereikt. Eén over Gemerts Nieuws uit de periode van 1881 tot 1900 en één over de Gemertse Handwever, zijn vaktaal en zijn dagelijks leven:

Peter Lathouwers, Gemerts Nieuws 1881-1900, Uitgave Heemkundekring De Kommanderij Gemert - Bijdrage tot de geschiedenis van Gemert nr. 7, 1981, 154 pag., geïll..

Het nieuwe nummer in de boekenreeks "Bijdragen tot de geschiedenis van Gemert" is in wezen een "keur" van kranteberichten gekopieerd uit "De Zuid-Willemsvaart", de voor Gemert belangrijkste krant uit de vooroorlogse jaren. Een krant ook met veel regionaal nieuws. Na selectie en het bijeenbrengen van artikelen onder een gezamenlijke noemer zoals "De goede

moordenaar, ofwel d'n tram" of "Gemert viert feest", is een kostelijk boek gevormd dat wellicht beter dan een geschiedschrijving in staat is over te brengen hoe geleefd en gewerkt werd in het Gemert van voor de eeuwwisseling. Dorpspolitiek en andere zaken waar het hart vol van is en de mond van overloopt komt ruimschoots aan bod in de rubriek "ingezonden". Vermeldenswaard is verder naast de vele fraaie illustraties, een stuk geschiedschrijving over "hoe het nieuws in Gemert kwam" vanaf de oudste tijden tot op heden. - prijs fl. 10,--

Drs. M. van de Ven en Drs. P. Vos, De Gemertse Handwever - zijn vaktaal en zijn dagelijks leven, Uitgave Heemkundekring De Kommanderij Gemert - Busselke nr. 6, 1981, 144 pag., geïll..

Deze lijvige "bussel", samengesteld door Piet Vos, kan gezien worden als een bewerking van een niet gepubliceerde kandidaatsscriptie "De vaktaal van een Gemertse handwever", door Martien van de Ven uit 1960. Die scriptie was gebaseerd op gegevens ontleend aan interviews met Johan Smits, in Gemert en tot ver in de omtrek bekend als "Jan de Wever". Het belangrijkste onderdeel van het boek wordt gevormd door de vaktermen van de Gemertse handwever, alfabetisch gerangschikt met de dialectuitspraak en de betekenis. Het oorspronkelijke register van M. v.d. Ven werd aanzienlijk uitgebreid door de werkzaamheid van Piet Vos (als medewerker verbonden aan het Nijmeegs Instituut voor Dialect- en Naamkunde). Nieuwe bronnen (zegslieden) werden aangeboord: Piet van der Putten en Leo Pennings én een artikelenserie van de hand van Bert van Gemert. Bert van Gemert, stammend uit een oud Gemerts weversgeslacht, publiceerde in het begin van de dertiger jaren verhalen over het harde dagelijkse leven van den handwever. En het zijn die verhalen die de grondslag vormden voor een boeiend hoofdstuk over het leven van alledag van een wevershuishouden. Een stuk geschiedenis dat elke Gemertenaar zal aanspreken. En dan nog iets wat niet onvermeld mag blijven: Bladerend door Busselke nr. 6 constateert men dat het een monument van een boekje is! Geheel handwerk! Fraai geïllustreerd. Een compliment voor de "opmaker" (Peter van de Elsen) is hierbij op zijn plaats. prijs fl. 7,50

Beide nieuwe uitgaven zijn verkrijgbaar in De Heemkamer en bij Gembo-Boekhandel.

(red. - A.O.)